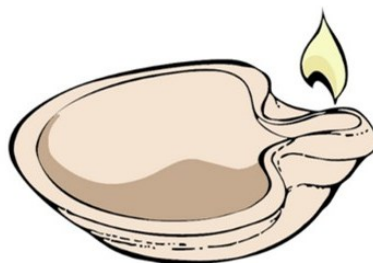

Univerza v Novem mestu
Fakulteta za *zdravstvene vede*

INŠTITUT
ANTONA TRSTENJAKA
ZA GERONTOLOGIJO IN MEDGENERACIJSKO SOŽITJE
ANTON TRSTENJAK INSTITUTE
FOR GERONTOLOGY AND INTERGENERATIONAL RELATIONS

Ocena primerljivosti Slovenije s sosednjimi državami pri zagotavljanju formalnih in neformalnih oblik pomoči za oskrbo starejših (V5-24070)

Poročilo

Mnenja izvajalcev socialnovarstvenih storitev in dolgotrajne oskrbe o prostovoljstvu

Julij 2025

Citiraj poročilo: Univerza v Novem mestu Fakulteta za zdravstvene vede in Inštitut Antona Trstenjaka. (2025). *Mnenja izvajalcev socialnovarstvenih storitev in dolgotrajne oskrbe o prostovoljstvu*. Ocena primerljivosti Slovenije s sosednjimi državami pri zagotavljanju formalnih in neformalnih oblik pomoči za oskrbo starejših (V5-24070). Financirano s strani Javne agencije za raziskovalno dejavnost RS in Ministrstva za solidarno prihodnost.

1 UVOD

Zakon o začasnih ukrepih za izboljšanje kadrovskih in delovnih pogojev ter zmogljivosti pri izvajalcih socialnovarstvenih storitev in dolgotrajne oskrbe (Uradni list RS, št. 62/24; v nadaljevanju: ZZUKDPSS) predstavlja podporo tako izvajalcem socialnovarstvenih storitev v mreži javne službe v pristojnosti MSP kot tudi izvajalcem dolgotrajne oskrbe. Ukrepi so časovno omejeni do 31. decembra 2026 in temeljijo na večplastnem pristopu, ki vključuje krepitev strokovnih kompetenc, razbremenitev zaposlenih ter dvig kakovosti storitev na področju dolgotrajne oskrbe (Uradni list RS, 2024). Temeljni cilj zakona je spodbujanje trajnostnega delovanja izvajalcev dolgotrajne oskrbe prek dveh ključnih mehanizmov: sofinanciranja usposabljanja kadra in spodbujanja vključevanja prostovoljcev. Poseben poudarek zakon namenja tudi uvajanju sodobnih tehnologij.

Javni poziv za dodelitev sredstev izvajalcem za sofinanciranje stroškov vključevanja prostovoljk oziroma prostovoljcev v skladu z Zakonom o začasnih ukrepih za izboljšanje kadrovskih in delovnih pogojev ter zmogljivosti pri izvajalcih socialnovarstvenih storitev in dolgotrajne oskrbe, št. 0070-12/2024-2720-8 z dne 4. 11. 2024, ki ga je ministrstvo objavilo na spletni strani <https://www.gov.si/zbirke/javne-objave/javni-poziv-za-dodelitev-sredstev-izvajalcem-za-sofinanciranje-stroškov-vkljucevanja-prostovoljk-oziora-prostovoljcev-v-skladu-z-zakonom-o-zacasnih-ukrepih-za-izboljsanje-kadrovskih-in-delovnih-pogojev-ter-zmogljivosti-pri-izvajalcih/> dne 7. 11. 2025, omogoča izvajalcem, ki zagotavljajo storitve najmanj 50 uporabnikom, mesečno sofinanciranje do 1.000 € oz. do 3.000 €, odvisno od števila uporabnikov. Upravičeni stroški vključujejo izvajanje prostovoljskega dela, usposabljanje najmanj 15 ur, koordinacijo in administracijo. Skupni razpoložljivi proračun znaša 500.000 € za obdobje 2024–2026 (Uradni list RS, št. 62/2024). Prijave se predložijo v enem od treh rokov – do 2. decembra 2024, 1. aprila 2025 in 30. septembra 2025 – oziroma do porabe sredstev. Vloge se obravnavajo po vrstnem redu prejetja, z dopolnjevanjem morebitnih pomanjkljivosti. Izbranim upravičencem se na podlagi sklepa ministrstva ponudi pogodba o sofinanciranju za obdobje do konca leta 2026 (Uradni list RS, 6/2024). Sistemska uvedba prostovoljskega dela po ZZUKDPSS predstavlja strateško nadgradnjo socialnovarstvenega sektorja. Vključitev prostovoljcev pomeni večjo socialno povezanost uporabnikov, razbremenitev strokovnega kadra in povečanje učinkovitosti delovanja izvajalcev. Finančna podpora v okviru javnega poziva zagotavlja realno možnost za izvedbo teh ukrepov in spodbuja dolgoročne izboljšave v sektorju.

Namen tega dela raziskave je bil pridobiti poglobljen vpogled v percepcijo prostovoljstva pri šestih izvajalcih projekta vključevanje prostovoljcev v skladu z ZZUKDPSS. Ker je od podpisa pogodb (februar) do izvedbe raziskave (junij) minilo premalo časa za oceno dejanske implementacije pilotnega projekta, je raziskava zajela predvsem splošna stališča izvajalcev o prostovoljstvu.

2 METODE

Z namenom pridobiti poglobljen vpogled vključevanja prostovoljcev smo junija in julija 2025 izvedli kvalitativno raziskavo z uporabo metode polstrukturiranih poglobljenih intervjujev. V raziskavo smo vključili vseh šest izvajalcev projekta vključevanja prostovoljcev v skladu z ZZUKDPSS. Na povabilo k sodelovanju se je odzvalo vseh šest zavodov, s predstavniki katerih so bili opravljeni poglobljeni intervjuji. V glavnem so bili to direktorji zavodov (4) ali socialni delavci (2).

Izvajalci projekta vključevanje prostovoljcev v skladu z ZZUKDPSS so bili:

- **Dom starejših občanov Novo mesto**, Šmihel 1, 8000 Novo mesto
- **Varstveno delovni center Tončke Hočevar**, Vodnikova cesta 56, 1000 Ljubljana
- **Dom starejših občanov Ljubljana Šiška**, Kunaverjeva ulica 15, 1117 Ljubljana
- **DSO Kočevje**, Roška cesta 22, 1330 Kočevje

- Javni zavod za dolgotrajno oskrbo RAST Ruše, Mariborska cesta 31, 2342 Ruše
- Varstveno delovni center Nova Gorica, Sedejeva 10, 5000 Nova Gorica

Intervjuji so potekali bodisi v živo bodisi na daljavo ali po e-mailu in so bili usmerjeni v pridobivanje informacij o poteku vključevanja prostovoljcev. Tematski sklopi vprašanj so bili naslednji: a) **Oblike in organizacija:** Katere oblike prostovoljstva ste doslej izvajali v vašem zavodu in kako ste jih organizirali? b) **Izzivi pri vključevanju:** Kateri so bili največji izzivi (usposabljanje, koordinacija, financiranje ipd.) pri delu z vašimi prostovoljci? c) **Predlogi za podporo:** Katere podporne mehanizme bi po vašem mnenju bilo smiselno uvesti za trajnostno in kakovostno prostovoljsko dejavnost? d) **Dodatni viri in storitve:** Katere dodatne vire ali storitve bi najbolj pomagale izboljšati usposabljanje in motivacijo prostovoljcev? e) Ti vsebinski sklopi so omogočili sistematično zbiranje podatkov, ki so bili osnova za nadaljnjo analizo in oblikovanje priporočil.

Zbrani podatki so bili nato analizirani z vsebinsko analizo, pri čemer smo sledili ključnim tematskim sklopom vprašanj.

3 REZULTATI

V okviru raziskave je šest zavodov podalo podrobne odgovore glede svojih izkušenj z izvajanjem prostovoljstva.

Oblike in organizacija prostovoljstva

Vsi zavodi izvajajo kombinacijo individualnih in skupinskih oblik prostovoljskega dela. Prostovoljci sodelujejo kot družabniki, izvajalci skupinskih dejavnosti (bralne urice, ustvarjalne delavnice, športne aktivnosti), pomočniki pri dogodkih ter spremljevalci na izletih.

Nekateri zavodi vključujejo tudi uporabnike kot prostovoljce in izvajajo prostovoljske aktivnosti v medgeneracijskih centrih. Sodelujejo s prostovoljskimi organizacijami, šolami in lokalnimi skupnostmi. Delo prostovoljcev je organizirano z urniki, mentorji, mesečnimi srečanji in poročili.

Izzivi pri vključevanju prostovoljcev

Med glavnimi izzivi so sodelujoči poudarili težave pri pridobivanju novih prostovoljcev, zlasti mladih, brezposelnih in delovno aktivnih oseb. Koordinacija dela je pogosto prepuščena strokovnim delavcem kot dodatna zadolžitev, kar povzroča preobremenjenost. Pojavljajo se težave z uvajanjem prostovoljcev, pomanjkanjem mentorstva in nezadostno podporo v komunikaciji in odnosih. Opažena je tudi rigidnost financiranja in pomanjkanje časa za usposabljanja.

Kadar je vodstvena struktura učinkovito organizirana, motivirana, odzivna ter sistematično spremlja napredek, je proces vključevanja prostovoljcev praviloma bolj uspešen in poteka z manj ovirami.

Predlogi za podporo prostovoljstvu

Zavodi predlagajo uvedbo stalnega delovnega mesta koordinatorja prostovoljstva ter simbolno nagrajevanje mentorjev. Predlagajo večjo prožnost financiranja, vključitev prostovoljstva v vzgojno-izobraževalni sistem in upoštevanje prostovoljnega dela v pokojninsko dobo. Podprli bi tudi odpravo obveznega minimalnega števila ur mesečno. Ključna je svoboda pri organizaciji in vsebini usposabljanj, prilagojenih trenutnim potrebam zavodov in prostovoljcev.

Dodatni viri in storitve za podporo prostovoljcem

Za izboljšanje motivacije in usposabljanja prostovoljcev so bili predlagani: financirana izobraževanja, strokovne ekskurzije, supervizija, boljša informiranost o Zakonu o prostovoljstvu, redna srečanja in

vključevanje prostovoljcev v aktivnosti zavoda. Dodatno motivacijo predstavljajo tudi brezplačni prevozi, povračila stroškov prehrane, dostop do ugodnosti ter večja medijska prisotnost in promocija pozitivnih zgodb o prostovoljstvu.

Uvedba koordinatorjev prostovoljstva predstavlja ključen korak k bolj strukturiranemu in učinkovitemu upravljanju prostovoljskih aktivnosti. Ti koordinatorji so odgovorni za načrtovanje, usmerjanje, podporo ter spremljanje dela prostovoljcev, pri čemer pomembno prispevajo k njihovemu uspešnemu vključevanju v organizacijo. Da bi lahko svoje naloge opravljali strokovno in v skladu z etičnimi ter organizacijskimi standardi, je nujno, da pridobijo ustrezno izobraževanje oziroma usposabljanje, ki zajema področja kot so vodenje, komunikacija, motivacija prostovoljcev, pravni in etični vidiki prostovoljnega dela ter spremljanje in vrednotenje njihovega prispevka.

Tabela 1. Percepcija prostovoljstva izvajalcev projekta vključevanje prostovoljcev v skladu z ZZUKDPSS

Zavod	Oblike in organizacija	Izzivi pri vključevanju	Predlogi za podporo	Dodatni viri in storitve
Zavod RAST Ruše	Delavnice, druženja, humanitarne akcije; mesečna srečanja, urniki, administracija.	Pomanjkanje prostovoljcev, nerazumevanje pomena, vključevanje mladih in brezposelnih.	Uvedba družbeno koristnega prostovoljstva, nagrajevanje, vključevanje v izobraževalne vsebine.	Treningi komunikacije, digitalne veščine, čustvena inteligenca, supervizija, nagrada.
VDC Tončke Hočevnar	Družabništvo, skupinske aktivnosti, mentorstvo; sodelovanje s Slovensko filantropijo.	Koordinacija, pomanjkanje mentorjev, izguba motivacije prostovoljcev, kadrovska preobremenjenost.	Uvedba samostojnega koordinatorja, izobraževanje mentorjev, nagrajevanje mentorjev.	Občutek vključenosti, redna srečanja, tematska izobraževanja.
VDC Nova Gorica	Individualno druženje, skupinske aktivnosti, izleti, vključevanje uporabnikov kot prostovoljcev.	Težave z vključevanjem mladih, pomanjkanje časa strokovnih delavcev, omejitve financiranja.	Vključitev prostovoljstva v šolski sistem, pokojninska doba za brezposelne prostovoljce.	Predstavitve v šolah, medijska prisotnost, osebne zgodbe.
DSO Novo mesto	Družabništvo, spremstvo, skupinske aktivnosti; sodelovanje z NVO, vrtci in šolami.	Uvajanje prostovoljcev, koordinacija usposabljanj, potreba po svetovalni podpori.	Manj birokracije, fleksibilno financiranje, avtonomija pri izobraževanjih, brez obveznega obsega ur.	Strokovne ekskurzije, dogodki za prostovoljce, vključevanje v promocijo zdravja.
DSO Kočevje	Delavnice, družabništvo, pomoč pri dogodkih; urniki, koordinacija.	Težave pri motivaciji, vključevanju mladih in brezposelnih.	Ozaveščanje v šolah, nagrajevanje prostovoljcev.	Poznavanje zakonodaje, supervizija, nagrade.

DSO Ljubljana Šiška	Družabništvo, pomoč pri dejavnostih in pripravi prostora, podpora osebju.	Komunikacijske meje, prepoznavanje šibkih točk prostovoljcev.	Usposabljanja za delo z osebami z demenco, mentorstvo.	Brezplačni prevozi, prehrana, ugodnosti, nagrajevanje uspešnih.
------------------------	--	---	---	--

4 SKLEPNE UGOTOVITVE

Zbrani odgovori šestih izvajalcev projekta vključevanje prostovoljcev v skladu z ZZUKDPSS ponujajo celovit pregled izkušenj z vključevanjem prostovoljcev v dolgotrajno oskrbo. Raziskava je pokazala, da prostovoljstvo predstavlja pomemben del njihovega delovanja, pri čemer se izvajajo raznolike individualne in skupinske oblike prostovoljskih aktivnosti. Prostovoljci sodelujejo kot družabniki, organizatorji skupinskih dejavnosti in spremljevalci, njihovo delo pa je večinoma sistematično organizirano z urniki, mentorstvom in rednimi srečanji.

Zavodi se pri tem soočajo z več izzivi, zlasti pri pridobivanju prostovoljcev, zagotavljanju kakovostnega uvajanja, mentorstva in podpore ter pri preobremenjenosti strokovnih delavcev, ki prostovoljstvo pogosto koordinirajo poleg rednih nalog. Pomanjkanje časa, financ in organizacijske podpore dodatno otežuje trajnostno izvajanje prostovoljskih programov.

Kot ključni ukrep za izboljšanje delovanja prostovoljstva zavodi izpostavljajo sistemsko uvedbo delovnega mesta koordinatorja prostovoljstva, ki bi bil izključno zadolžen za usklajevanje, podporo, spremljanje in razvoj prostovoljskega dela. Tak koordinator mora za kakovostno opravljanje nalog prejeti ustrezno izobraževanje in usposabljanje, ki vključuje področja vodenja, komunikacije, motivacije, pravnih in etičnih vidikov prostovoljstva ter vrednotenja prispevka prostovoljcev.

Zaposlitev strokovno usposobljenega koordinatorja tako predstavlja ključno naložbo v bolj strukturirano, profesionalno in trajnostno upravljanje prostovoljskih aktivnosti, kar dolgoročno prispeva k večji kakovosti storitev ter boljšemu vključevanju prostovoljcev v delo zavodov.

Dodati velja, da imajo izvajalci projekta v skladu z ZZUKDPSS zagotovljena sredstva v višini 3.500 EUR, namenjena vključevanju prostovoljcev, pri čemer so predvideni tudi stroški za opravljanje nalog koordinatorja, kar prispeva k razbremenitvi obstoječih strokovnih delavcev. Podlago za povračilo stroškov prehrane in prevoza prostovoljcev določa že ZProstP, medtem ko ZZUKDPSS za ta namen zagotavlja dodatna finančna sredstva.

Literatura

Uradni list Republike Slovenije. (2024, 24. julij). *Zakon o začasnih ukrepih za izboljšanje kadrovskih in delovnih pogojev ter zmogljivosti pri izvajalcih socialnovarstvenih storitev in dolgotrajne oskrbe (ZZUOPDPOZ)*. Uradni list Republike Slovenije, št. 62/2024.

<https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2024-01-2125>